

Toruń, 8.06.2018 r.

*dr hab. Joanna Marszałek-Kawa, prof. UMK  
Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych  
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu  
Katedra Systemu Politycznego RP*

## **R E C E N Z J A**

rozprawy doktorskiej Pana mgr. Piotra Kaczmarka  
pt. ***Geopolityczny wymiar rywalizacji Stanów Zjednoczonych Ameryki  
i Chińskiej Republiki Ludowej po zimnej wojnie*** przygotowanej pod  
kierunkiem naukowym prof. zw. dr. hab. **Włodzimierza Malendowskiego**,  
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama  
Mickiewicza, Poznań 2018, ss. 370

### **1. Uwagi ogólne**

Pan mgr Piotr Kaczmarek jest absolwentem politologii na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa oraz doktorantem w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych WNPiD Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych i Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych. W latach 2011–2012 był stypendystą MNiSW.

Kandydat aktywnie uczestniczył w wielu ogólnopolskich konferencjach naukowych, jak również międzynarodowych kongresach. Zgromadzony przez mgr. Piotra Kaczmarka dorobek naukowy spełnia wymagane kryteria.

Nadesłana mi do recenzji praca dotyczy ważnych i aktualnych kwestii z zakresu współczesnych stosunków międzynarodowych, a mianowicie

rywalizacji Chińskiej Republiki Ludowej i Stanów Zjednoczonych, która ma rudymmentarny wpływ na ład międzynarodowy w XXI wieku.

## 2. Ocena rozprawy doktorskiej

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr. Piotra Kaczmarka pt. *Geopolityczny wymiar rywalizacji Stanów Zjednoczonych i Chińskiej Republiki Ludowej po zimnej wojnie* stanowi zwieńczenie kilkuletnich badań naukowych Autora.

Podjęty przez Pana mgr. Piotra Kaczmarka problem badawczy, który dotyczy pozimnowojennej rywalizacji dwóch światowych mocarstw – Stanów Zjednoczonych oraz Chińskiej Republiki Ludowej – w aspekcie militarnym, gospodarczym, technologicznym i kulturowym, jest interesujący i oryginalny. Na niepowodzenie skazane byłyby bowiem próby odnalezienia na polskim rynku czytelniczym opracowań, których Autorzy podejmowaliby ten temat w sposób tak wnikliwy i kompleksowy, z uwzględnieniem perspektywy historycznej, systemowej, strategicznej w ujęciu regionalnym i globalnym. Tym bardziej z zadowoleniem przyjąć należy ambitny zamiar Autora, który usiłuje wypełnić istniejące luki wynikami swoich badań. Niezaprzeczalnie Kandydat na przedmiot swoich badań wybrał tematykę, która dotychczas nie została właściwie przebadana, opisana i naukowo oceniona w polskiej politologicznej literaturze przedmiotu.

Tytuł rozprawy trafnie oddaje przedmiot zawartych w niej rozważań. Doktorant właściwie konstruuje projekt badawczy, którego poszczególne etapy służą weryfikacji postawionych hipotez. Przedstawiona do recenzji dysertacja jest wartościowym opracowaniem naukowym opartym na solidnej podstawie metodologicznej. W rozbudowanym *Wstępie* (ss. 24!) Autor precyzyjnie określa cele rozprawy, przedmiot badań, stawia tezy i formułuje hipotezy. Dokonuje też krytycznej analizy literatury przedmiotu w badanym zakresie dowodząc swej wiedzy i świadomości dyscypliny, którą reprezentuje.

Doktorant w recenzowanej rozprawie określa granice czasowe i terytorialne dla prowadzonych badań. Precyzyjnie wybiera moment



początkowy swych rozważań, wskazując, że przedmiot badań będzie stanowić rywalizacja Stanów Zjednoczonych z Chińską Republiką Ludową po okresie zimnej wojny. Niewystarczająca jednak w mojej ocenie jest informacja, że w pracy pojawiają się odwołania do lat 2016 i 2017. Właściwsze byłoby jednak wyznaczenie wyraźnej temporalnej ramy zamykającej obszar dociekań.

Mgr Piotr Kaczmarek wyróżnia trzy główne i sześć szczegółowych celów rozprawy. Jak zaznacza we *Wstępie*, przygotowana dysertacja służy po pierwsze ustaleniu znaczenia regionu Azji i Pacyfiku we współczesnych stosunkach międzynarodowych, po drugie określeniu wzajemnych relacji między Stanami Zjednoczonymi a Chinami i – wreszcie – przedstawieniu prognoz dotyczących możliwych scenariuszy ich rozwoju w dalszej perspektywie (s. 9–11).

Autor konstruuje dwie zasadnicze tezy, z których druga ma charakter posiłkowy. Z całą pewnością wyróżnione tezy mają zasadny charakter, choć w mojej ocenie są one zbyt rozbudowane, można rzec – wielowątkowe, przy czym w gruncie rzeczy ich wydźwięk jest niekiedy zbyt trywialny. W pierwszej tezie Autor wskazuje bowiem, że „po dwudziestu kilku latach od zakończenia zimnej wojny Stany Zjednoczone nadal pozostają wiodącym mocarstwem, jednak coraz większe wyzwanie dla ich pozycji stanowi Chińska Republika Ludowa. Chiny wyrastają na głównego rywala USA, który w przeciągu kilkudziesięciu lat będzie w stanie zagrozić ich hegemonii. Podstawowym narzędziem »chińskiego wzrostu« jest rozwój gospodarczy. (...) Innymi słowy, przewaga Stanów Zjednoczonych nad Chinami po 1991 r. systematycznie się zmniejsza, co najbardziej widać w relacjach gospodarczych (...)” (s. 18). W drugiej tezie Kandydat odnotowuje, że: „Relacje między Stanami Zjednoczonymi i Chińską Republiką Ludową, sprowadzają się do układu, w którym dominujące mocarstwo dąży do zachowania swojej pozycji i próbuje powstrzymać wyłanianie się mocarstwa aspirującego do dominacji, którego można określić mianem pretendenta, rywala lub konkurenta. Towarzyszy temu przekonanie, że Chiny stanowią obecnie znacznie większe wyzwanie dla amerykańskiej dominacji niż to, które stwarzał Związek Radziecki podczas zimnej wojny” (s. 18–19).

Pierwsza z dwóch hipotez dysertacji, które następnie Autor konsekwentnie weryfikuje podczas procesu badawczego, zakłada, że: „Rozwój potęgi gospodarczej Chin (...) zagraża amerykańskiej dominacji w regionie Azji i Pacyfiku, ponieważ uderza w interesy Stanów Zjednoczonych, zagraża [też] interesom innych państw regionu i prowadząc do zmiany regionalnego układu sił zaburza równowagę”. W kolejnej hipotezie Pan mgr Piotr Kaczmarek wskazuje, że: „Modernizacja chińskiej armii, wzrost wydatków zbrojeniowych oraz coraz większa asertywność Chin i postępujące współzależnienie ekonomiczne zwiększają poziom napięcia w stosunkach Chin ze Stanami Zjednoczonymi”. Jestem zdania, że powyższa hipoteza, choć dotyczy niewątpliwie ważnej merytorycznie kwestii, wymaga doprecyzowania. Przykładem jest następujące sformułowanie: „coraz większa asertywność Chin”, które skłania do postawienia pytania o to, jakiego rodzaju asertywność Autor ma na myśli oraz w jakim wymiarze jest ona realizowana. Ponadto oczekiwałabym raczej, że przy tak postawionym temacie rozprawy wyróżnione przez Kandydata hipotezy odnosiłyby się bardziej do geopolitycznego wymiaru relacji chińsko-amerykańskich oraz ich wpływu na układ sił na świecie, a nie do bilateralnej strony współpracy, i to o charakterze głównie militarnym. Ponadto wielość celów określonych przez Kandydata we *Wstępie* nie odpowiada w pełni sformułowanym hipotezom.

Jak już wcześniej wskazałam, główny problem badawczy pracy określony we *Wstępie* rozprawy brzmi przekonująco. Ponadto Autor zapowiada, co też następnie konsekwentnie czyni, że w trakcie analiz będzie poszukiwał odpowiedzi na jedenaście zasadniczych pytań badawczych. Moją wątpliwość wzbudziło pewne wymieszanie wagi stawianych pytań – Autor naprzemiennie odwołuje się do kwestii mających znaczenie ogólne i szczegółowe, globalne, regionalne. Utrudnia to czytelnikowi stworzenie pełnego obrazu prezentowanego w rozprawie wykładu na temat geopolitycznego aspektu relacji ChRL z USA. W mojej ocenie warto byłoby jednak odpowiednio usystematyzować pytania badawcze z uwzględnieniem kryterium problemowego oraz zastosowaniem klucza przybierającego formułę „od ogółu do szczegółu”. Taka selekcja poruszanych w rozprawie wątków pozwoliłaby



wyeliminować istniejące w pracy powtórzenia w zakresie własnych wniosków i ocen.

Ocenie kwalifikacji badawczych Kandydata do stopnia doktora służy także ocena powiązania tych elementów z odpowiednio dobranymi metodami, które w optymalny sposób pozwolą zrealizować zakładany cel badawczy. Jestem zdania, że dobór zastosowanych przez Autora metod badawczych, wśród których wyróżnić należy: metodę porównawczą, metodę indukcyjną, metodę dedukcyjną, metodę instytucjonalno-prawną, metody prognostyczne (w tym metodę scenariuszową), w kontekście podejmowanych badań jest jak najbardziej zasadny.

Rozprawa doktorska Pana mgr. Piotra Kaczmarka ma przejrzystą i logicznie spójną strukturę. Układ pracy – z punktu widzenia konstrukcji rozprawy naukowej – jest właściwy i stanowi pochodną problemów badawczych przedstawionych we *Wstępie*.

Dysertacja autorstwa Pana mgr. Piotra Kaczmarka składa się ze *Wstępu*, pięciu problemowych rozdziałów (rozdział I pt. *Geopolityczny wymiar rywalizacji mocarstw*; rozdział II pt. *Podstawy wschodnioazjatyckiej strategii Stanów Zjednoczonych*; rozdział III pt. *Ewolucja strategii Chin*; rozdział IV pt. *Azjatycka rywalizacja USA i Chin*; rozdział V pt. *Globalna rywalizacja USA i Chin*), *Zakończenia* oraz *Bibliografii*. Całość uzupełniają: *Wykaz rysunków, tabel, wykresów i map* oraz *Wykaz najważniejszych skrótów*. Struktura wewnętrzna kolejnych rozdziałów jest właściwie rozbudowana, a przy tym symetryczna.

Konstrukcja rozdziału I jest właściwa i nie budzi wątpliwości. W tej części dysertacji Pan mgr Piotr Kaczmarek koncentruje swoje rozważania wokół prezentacji zagadnień o charakterze teoretycznym. Zaletą rozdziału I recenzowanego dzieła jest zebranie i krytyczne uporządkowanie wiedzy na temat najważniejszych pojęć i kategorii geopolitycznych, takich jak: potęga, geopolityka, mocarstwowość, układ sił, wyścig zbrojeń. Znaczną część zamieszczonych tu rozważań stanowią refleksje Autora, oparte na analizie literatury przedmiotu, dotyczące określenia determinantów określających pozycję państwa. Jest to interesujący wykład, w którym Kandydat omawia także mechanizmy rywalizacji państw. Ten fragment rozprawy, podobnie jak

każdy następny rozdział, wieńcząc wnioski Autora dotyczące prezentowanych treści. W mojej ocenie te syntetycznie ujęte konkluzje warto byłoby jednak nieco rozwinąć tak, aby nie sprawiały wrażenia abstraktu wcześniejszych dociekań.

Rozdział II prezentowanej rozprawy stanowi kompleksową prezentację amerykańskiej strategii i jej przeobrażeń w regionie Azji i Pacyfiku. Autor omawia kierunki rozwoju amerykańskiej polityki równoważenia oraz definiuje przyczyny i zagrożenia dla interesów USA w tym regionie świata. Określa także poziom wydatków zbrojeniowych i przedstawia dane dotyczące handlu USA z państwami Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej, przy czym pewne wątpliwości dotyczą tego, że Autor odwołuje się do statystyk, które zamykają się w latach 2014–2015.

Kolejną, trzecią część dysertacji Autor poświęcił na określenie ewolucji strategii Chińskiej Republiki Ludowej. Doktorant wskazuje na determinanty oraz atrybuty mocarstwowości Chin. Zamieszczone tu rozważania koncentrują się także wokół przedstawienia celów polityki zagranicznej i obronnej Państwa Środka. Dotyczą również procesu modernizacji chińskiej armii. Autor ocenia, że mimo znacznych wydatków poniesionych przez Chiny na promowanie swojego wizerunku za granicą, sięgających blisko 10 miliardów dolarów rocznie, które uzupełniają wielomiliardowe inwestycje, chińska *soft power* wydaje się relatywnie słaba. Doktorant wskazuje ponadto, że rozwój gospodarczy ChRL będzie generował przeobrażenia wizerunku tego państwa na świecie. Trafnie przy tym konkluduje, że: „Postrzeganie Chin jest uzależnione od sytuacji wewnętrznej i ewolucji systemu politycznego” (s. 146).

Rozdział IV stanowi rzetelnie napisaną część recenzowanej rozprawy poświęconą omówieniu rywalizacji chińsko-amerykańskiej w Azji oraz na Oceanie Indyjskim. W tej części pracy Doktorant podczas procesu badawczego skrupulatnie analizuje militarne i pozamilitarne przesłanki rywalizacji obu mocarstw. Określa też rolę Chin w kształtowaniu bezpieczeństwa w regionie, wskazując na istniejące zagrożenia. Ponadto z sukcesem poszukuje odpowiedzi na interesujące pytanie dotyczące możliwych działań podejmowanych przez USA w celu neutralizacji chińskiej potęgi. Autor przedstawia wyzwania stojące przed dyplomacją amerykańską w zakresie



kształtowania relacji z Chinami, innymi państwami azjatyckimi oraz Australią. Za interesującą należy uznać konkluzję Autora, który ocenia, że obecnie „wypracowanie odpowiedniego modelu relacji z Chinami, w których z jednej strony zabezpiecza się dominującą pozycję Stanów Zjednoczonych w Azji, a jednocześnie nie stwarza się wrażenia, że te działania nie są skierowane przeciwko Chinom, będzie jednym z najważniejszych zadań stojących przed administracją prezydenta Donalda J. Trumpa oraz jego następców” (s. 245). Ta część dysertacji stanowi niewątpliwie ciekawe studium poświęcone problematyce rywalizacji Chin z USA, choć w pewnych miejscach narracja prowadzona jest w dość statyczny, deskryptywny sposób.

Z punktu widzenia przyjętych zamierzeń badawczych wartościowy poznawczo jest rozdział V rozprawy. Stanowi on kontynuację dociekań badawczych Kandydata prowadzonych w poprzedniej części. Z uwagi na zastosowaną metodę analizy porównawczej Doktorant mocniej angażuje się w realizację zapowiadanego w tytule celu. Pan mgr Piotr Kaczmarek w tej części rozprawy dowodzi swoich umiejętności w zakresie analizy tekstów oraz zastosowania metody analizy porównawczej. Stara się odnajdywać szersze analogie prezentowanych problemów. Autor poszukuje podobieństw w rywalizacji USA–Chiny i USA–ZSRR z okresy zimnej wojny. Ocenia, jak USA i Chiny próbują się dostosować do nowego układu sił. Znaczna część wykładu jest poświęcona prezentacji ekonomicznej strony rywalizacji i współpracy obu mocarstw. Kandydat próbuje też kreślić przyszłe możliwe scenariusze dotyczące rozwoju wzajemnych relacji. Nie stroni też od prezentowania własnych wniosków i ocen. Ta część pracy ma bez wątpienia oryginalny charakter, stanowi odpowiedź na ambitne cele postawione we *Wstępie*. Autor ocenia przy tym, że istotny wpływ na określenie przyszłych relacji chińsko-amerykańskich „może mieć układ stosunków w ramach trójkąta strategicznego USA–Chiny–Rosja” (s. 314). Zainteresowały mnie rozważania Autora, w których prezentuje on rozmaite scenariusze dotyczące przyszłości relacji między największymi światowymi mocarstwami, dlatego chciałabym zapytać, w jaki sposób rywalizacja USA z Chinami wpływa na Unię Europejską.

Jak już wskazałam, dodatkową wartość pracy Pana mgr. Piotra Kaczmarka stanowią wyróżnione przez Autora w treści rozdziałów ogólne podsumowania, w których Doktorant prezentuje wnioski dotyczące poszczególnych części omawianego dzieła. Brak wyróżnienia tej części pracy prowadziłyby do marginalizacji własnych dociekań w zakresie syntezy interpretacji faktów, własnych myśli, argumentów i kontrargumentów wobec postawionych tez. Kandydat tego błędu unika, dowodząc swych umiejętności analityczno-ocennych, choć można by oczekiwać, że skoro zdecydował się zebrać w ostatniej części rozdziału wnioski dotyczące prezentowanych treści, to będą one miały jednak mniej syntetyczny charakter. Przy czym dla porządku należy podkreślić, że Doktorant, prowadząc swój wywód z wykorzystaniem m.in. metody porównawczej, dedukcyjnej, prognostycznej, w całej pracy nie unika prezentowania własnych ocen i konkluzji.

Jestem zdania, że *Zakończenie* pracy mgr. Piotra Kaczmarka pt. *Geopolityczny wymiar rywalizacji Stanów Zjednoczonych Ameryki i Chińskiej Republiki Ludowej po zimnej wojnie* właściwie kontrapunktuje omawiane dzieło oraz dowodzi realizacji celów badawczych założonych we *Wstępie* rozprawy. Prawidłowo weryfikuje postawione tezy i hipotezy. Autor syntetycznie, ale kompetentnie udziela odpowiedzi na postawione wcześniej pytania. *Zakończenie* – choć nieco lapidarne w formie, bo zajmuje tylko sześć stron omawianego dzieła – dowodzi dobrego warsztatu badawczego Kandydata. Jest to poprawny fragment dysertacji. W tej części pracy zabrakło mi szerszej realizacji zapowiadanej przez Pana mgr. Piotra Kaczmarka metody prognostycznej. Kandydat w przeważającej mierze ograniczył się do streszczenia swych dociekań naukowych w badanym temacie, choć prezentuje też scenariusze dotyczące rywalizacji chińsko-amerykańskiej. Mimo tego zastrzeżenia lektura tej części pracy świadczy o wiedzy Doktoranta oraz jego umiejętności w zakresie syntezy i formułowania wniosków.

Co warto podkreślić, rozprawa doktorska autorstwa Pana mgr. Piotra Kaczmarka została oparta na zróżnicowanej i wręcz imponującej bazie źródłowej. Jej wykaz liczy ponad 40 stron!!! Literatura wykorzystana w pracy jest reprezentatywna dla podejmowanej problematyki. Autor korzystał w przede wszystkim ze źródeł anglojęzycznych. Baza źródłowa rozprawy



została podzielona na kilka zasadniczych działów. Złożyły się na nią: I. Materiały źródłowe (A. Dokumenty prawa międzynarodowego i B. Akty prawa wewnętrznego, C. Strategie i białe księgi, D. Przemówienia, oświadczenia, deklaracje, E. Raporty); II. Monografie i osobno Monografie dostępne w wersji elektronicznej lub on-line (wyróżnione jako II.B, przy czym zabrakło wskazania II.A przy Monografiach); III. Rozdziały w pracach zbiorowych; IV. Artykuły w czasopismach naukowych; V. Publicystyka; VI. Artykuły internetowe; VII. Analizy i ekspertyzy; VIII. Biuletyny; IX. Źródła statystyczne – czy to nie są też Materiały źródłowe?; X. Wywiady i wreszcie pozostałe źródła, które Autor rozprawy w punkcie XI zaklasyfikował jako Inne.

W mojej ocenie Kandydat wykorzystał opracowania o charakterze syntetycznym i teoretycznym oraz studia mające bardziej praktyczną naturę zgodnie z rzetelnym warsztatem naukowym oraz wymogami metodologicznymi przyjętymi w obszarze nauk społecznych.

Wysoko oceniam także formalną stronę opracowania. Recenzowana dysertacja została przygotowana starannie pod względem edytorskim, technicznym. Rozważania Autora zostały opatrzone dużą liczbą różnego rodzaju adekwatnych, poprawnie opracowanych przypisów. Pan mgr Piotr Kaczmarek prezentuje – z wykorzystaniem fachowej terminologii – niełatwą problematykę, przy czym sam wywód naukowy prowadzony przez Doktoranta ma charakter pogłębiony i znajdujący odzwierciedlenie w zasadnej argumentacji. Redakcja językowa dzieła jest na przykładowym poziomie. Kandydat popełnia nieliczne błędy językowe, stylistyczne, gramatyczne, których przykładowe wyliczenie zamieściłam poniżej. Ponadto narracja prowadzona jest w sposób przejrzysty, a język wykładu nie ma charakteru przesadnie unaukowionego, przerysowanego. Autor używa poprawnej polszczyzny w eleganckim wydaniu. Aparat naukowy jest stosowany przez Kandydata zgodnie z przyjętymi normami. Również szata graficzna rozprawy jest na dobrym poziomie edytorskim.

### 3. Uwagi i sugestie dotyczące rozprawy doktorskiej

Zadaniem recenzenta rozprawy jest wskazanie pewnych występujących w omawianym dziele nieścisłości i mankamentów. Pomimo mojej wysokiej oceny dzieła – o czym była mowa – Panu Magistrowi nie udało się uniknąć usterek o charakterze technicznym (tzw. literówek) oraz błędów językowych, stylistycznych, gramatycznych. Autor ma skłonność do budowania długich, wielokrotnie złożonych zdań, co w rezultacie generuje powstawanie błędów o ww. naturze. Czasem styl Kandydata przybiera formę zbyt publicystyczną. Ponadto sporo trudności sprawia Doktorantowi interpunkcja – pod tym względem praca wymaga gruntownej korekty. W treści całej rozprawy występują nierówne spacje między wyrazami (raz są za duże, niekiedy ich brakuje) – wymaga to redakcji technicznej. W moim przekonaniu w celu udoskonalenia recenzowanego opracowania konieczne jest poprawienie istniejących w opracowaniu niedociągnięć strony formalnej dzieła.

Wygładzenia stylistycznego, gramatycznego, interpunkcyjnego oraz literowego wymagają m.in. sformułowania, których przykładowy jedynie wykaz zamieszczam poniżej:

- s. 20 – jest „na służyć jej (...)”, winno być „ma służyć jej”;
- s. 22 – w zdaniu „W rozdziale sporo miejsca...” zabrakło przecinka przed „który”. Podobny problem występuje na s. 69;
- problemy z interpunkcją występują w wielu miejscach rozprawy, np. na s. 71 zabrakło przecinka przed „jak i regionalnych”;
- s. 24, s. 66 – brak przecinka przed „tj.”;
- s. 24 – błąd gramatyczny w zdaniu: „W kontekście stosunków obu państwach...” ;
- s. 25 – w przywoływanej definicji słownikowej zabrakło odsyłacza;
- s. 26 – w prezentowanej klasyfikacji zabrakło „:”, ponadto zdanie to w całości należałoby poddać redakcji językowej;
- w całej pracy Kandydat stosuje łączniki w miejscach dedykowanych do zastosowania półpauz;



- przywołując po raz pierwszy danego autora, warto jednak podać jego pełne imię i nazwisko – pod tym względem w recenzowanej rozprawie brakuje jednolitości, np. s. 31;
- wielokrotnie brakuje spacji, np. w tekście głównym po numerze przypisu 57 (s. 42), przypisu 89 (s. 59), przypisu 103 (s. 55);
- czasami brakuje kropek kończących zdanie, np. s. 49 – przed zdaniem „W jego ujęciu (...)”, s. 77 – przed zdaniem „Przesuwanie (...)” czy w przypisach, np. przypis 150 na s. 71;
- s. 72 – usterka gramatyczna w zdaniu „Tempo przemian (...) sprawiły (...)”;
- s. 101 – jest „frist”, podczas gdy winno być „first”;
- s. 104 – usterka literowa: „przez amerykańską opinią publiczną” oraz uszczerbki interpunkcyjne w tym zdaniu;
- s. 108 – brakuje przecinka przed „ale też pozytywne”,
- s. 127 – usterka literowa: „(...) z Koreą Południowa (...)”;
- s. 129 jest „wiążę się”, winno być „wiąże się”;
- Autor stosuje zamiennie dwa zapisy: druga wojna światowa i II wojna światowa;
- ostatni akapit na s. 133 – zaburzona interpunkcja i brak kropki na końcu zdania;
- s. 134 „Chińska Republika Ludowa (...) zajmują (...)”;
- s. 134–134 – dane liczbowe Autor raz zapisuje ze spacją, innym razem bez niej, niekiedy używa przecinków – w tym względzie konieczne jest zachowanie jednolitości;
- s. 135 – należy wygładzić stylistycznie zdanie: „(...) traktowanie obcych z poczucia wyższości”;
- s. 136 – usterka gramatyczna: „(...) do wyżywienia blisko jedną piątą światowej populacji (...)”;
- s. 142 – jest 6 %, a powinno być 6%. Podobny problem występuje na s. 238 (60 %);
- s. 144 – brak przecinka „jak i militarny”, zbliżony problem interpunkcyjny na s. 205;

- s. 150 – jest „chińsko radzieckiej”, podczas gdy powinno być „chińsko-radzieckiej”;
- s. 173 – usterka stylistyczna: „celem długofalowych jest również utworzenie”;
- s. 174 – ostatni akapit należy zredagować pod względem interpunkcyjnym;
- s. 175 – redakcji wymaga zdanie: „Przy obecnym tempie rozwoju technologii i utrzymanie wzrostu (...)”;
- s. 178 – konieczna redakcja językowa drugiego akapitu;
- s. 179 – korekcie należy poddać drugie zdanie w pierwszym akapicie oraz drugie zdanie w drugim akapicie;
- s. 181 – słaba jakość zamieszczonej mapy;
- s. 182 – brak kropki na końcu pierwszego zdania w trzecim akapicie;
- s. 185 – „Tomasz Szubrycht analizują (...)”;
- s. 188 – korekty wymaga ta strona maszynopisu, na której pojawiają się usterki stylistyczne, interpunkcyjne i gramatyczne, m.in.: „(...) wpływ czasu powinien bardziej sprzyjać Chińskiej Republice Ludowej, które z czasem powinny umacniać swoje zaangażowanie (...)”; „Rozdział czwarty będzie zawiera refleksję (...)”; „Układ w którym jedno państwo odnosi korzyści względem drugiego (...) nie pozostają bez wpływu na relacje dwustronne. Implikują wzajemne postrzeganie (...)”;
- s. 192 – redakcji wymaga zdanie: „(...) aspiracje sięgające znaczenie wykraczające poza (...)”;
- s. 194 – usterki interpunkcyjne i brak kropki w przypisie 16;
- s. 199 – redakcji gramatycznej wymaga zdanie: „(...) dokonały olbrzymie postępu (...)”;
- s. 200 – redakcji gramatycznej wymaga zdanie: „(...) sprowadzają się do zaatakowaniu”;
- s. 200 – jest „Oczywistym jest”, powinno być „Oczywiste jest”;
- s. 208 – ostatni akapit wymaga korekty interpunkcyjnej;
- s. 229 – jest: „stricte”, wcześniej Autor stosował kursywę;
- s. 230 – redakcji gramatycznej wymaga zdanie: „(...) konfliktu, którego stawką jest dominacji (...)”;



- s. 232 – do korekty usterka literowa: „(...) założenia strategii obfituje (...)”;
- s. 233 – po „Tabela 12” jest przecinek, podczas gdy raczej powinna być to kropka;
- s. 234–235 – tabela 12 jest mało czytelna;
- s. 237 – redakcji literowej wymaga zdanie: „(...) w celu zacieśnienie współpracy (...)”;
- s. 239 – Autor raz używa formy „dwudziesty wiek”, innym razem stosuje zapis „XX wiek”;
- s. 243 – korekty wymaga zdanie: „(...) występują zróżnicowane opinii (...)”;
- s. 243 – brak kropki w wersie 3 akapitu 2;
- s. 246 – usterka językowa w ostatnim akapicie, w którym powtarza się zwrot „w najbliższych latach”. Ostatnie zdanie tej części pracy jest nieco niezręczne stylistycznie;
- s. 253 – usterka interpunkcyjna w wersie 2 akapitu 2;
- s. 258 – problemy interpunkcyjne, m.in. przed „Trudno” jest przecinek, a powinna być kropka;
- s. 259 – zabrakło kropki w wersie 2 od dołu;
- s. 260 – zabrakło kropki po źródle pod rysunkiem;
- s. 265 – po przypisie 52 nie ma kropki;
- Autor zamiennie używa w pracy zapisu: druga wojna światowa i II wojna światowa;
- s. 269 – zabrakło kropki w wersie 6 akapitu 2;
- s. 275 – usterka literowa: „siła militarna stanowi tylko elementy wtórny (...)”;
- s. 317 – usterka literowa: „nie dało się wypracowań mechanizmów (...)”;
- s. 276 – uszczerbek gramatyczny: „odpowiedzialne mocarstw będzie oznaczało”;
- s. 277 – uszczerbek gramatyczny: „skoncentrowano się na wybranych kwestiach: zaangażowanie (...)”; oraz usterka językowa powtórzenie wyrazu „skoncentrowano”, „kwestiach” w bliskim sąsiedztwie;

- s. 278 – uszczerbek gramatyczny: „ewolucję w przeciwnym kierunku” oraz „zaangażowanie na Bałkanach (...) rodziły się kontrowersje; usterka literowa: „nie był członkiem żadnej liczącej się międzynarodowej organizacji”;
- s. 280 – brak adekwatnych przypisów;
- s. 282 – po przypisie 118 powinna być kropka;
- s. 283 – niezręczny zwrot: „zaangażowanie (...) budziły”;
- s. 288 – jest „drugiej”, ma być „drugiego”;
- s. 288 – jest „sukcesu”, ma być „sukces”;
- s. 288 – jest „system w polityczny”, ma być „system polityczny”;
- s. 300 – brak kropki (wers 4 akapitu 1);
- s. 302 – jest „zakładała zapobieganiu wytworzeniu”;
- s. 308 – zbędna kropka (wers 1 akapitu 3);
- s. 308 – jest „mieszczącej”, ma być „mieszcząca”;
- s. 313 – jest „wpływie na nawet na zbliżenie”;
- s. 315 – jest „wpływa na kształtowanie”, ma być „wpływa na kształtowanie”.

Powyższe uwagi krytyczne nie umniejszają oryginalnego charakteru rozprawy Doktoranta i w większym stopniu mają znaczenie idealistyczne. W mojej ocenie rozprawa autorstwa Pana mgr. Piotra Kaczmarka stanowi przykład udanej twórczości naukowej. Autor nie stroni od poszukiwania odpowiedzi na ważne i niełatwe pytania. Świadczy to o tym, że recenzowane opracowanie nie ma charakteru przyczynkarskiego, Kandydat stara się odchodzić od opisu w stronę refleksji, syntezy i analizy.

#### **4. Wniosek końcowy**

Podjęty w rozprawie doktorskiej Pana mgr. Piotra Kaczmarka problem badawczy jest oryginalny i nowatorski w sensie poznawczym. Recenzowana rozprawa doktorska zatytułowana *Geopolityczny wymiar rywalizacji Stanów Zjednoczonych i Chińskiej Republiki Ludowej po zimnej wojnie* zarówno od strony metodologicznej, jak i merytorycznej stanowi wartościowe opracowanie



tytułowego zagadnienia. Dysertacja doktorska Kandydata wnosi wymierny wkład do dyscypliny nauki o polityce. Jest przykładem ambitnej twórczości naukowej z użyciem dobrego warsztatu badawczego.

Stwierdzam, że oceniana rozprawa doktorska Pana mgr. Piotra Kaczmarka spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim (art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz.U. nr 65, poz. 595 z późn. zmianami). Tym samym wnoszę o dopuszczenie Pana mgr. Piotra Kaczmarka do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

*Josanne Marszałek-Kawa*